תולדות ג

א. אויפן פסוק[1] „גור בארץ הזאת" זאגן חז"ל[2], אז יצחק האָט ניט געטאָרט אַרויסגיין פון ארץ ישראל קיין חוץ לארץ, ווייל ער איז געווען אַן „עולה תמימה. מה עולה אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת אף את אם יצאת חוץ לארץ נפסלת".

און ווי מפרשים[3] זיינען מבאר, אַז גאַנץ א"י „חשובה אצלו כמו העזרה", און חוץ לארץ — „כחוץ מן העזרה". און דעריבער, זייענדיק אַן „עולה תמימה" — „שהיא קדש קדשים", טאָר ער ניט אַרויסגיין פון א"י, ע"ד ווי „אין קדש קדשים יוצא לחוץ מן העזרה".

דער טעם פאַרוואָס יצחק האָט די קדושה פון אַן עולה תמימה באופן אַז „אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת"

— דלכאורה: די קדושה ווערט דוקא נאָך דעם ווי מ'איז מקריב די עולה על גבי המזבח, אָבער אַן עולה תמימה ח"ו איז ניט שייך אַז עס זאָל נפסל ווערן ביוצא[4] —

איז מובן פון דברי חז"ל[5] אויפן פסוק[6] „ויעלהו לעולה תחת בנו", אַז די הקרבת האיל איז געווען במקום יצחק („תחת בנו"), און ס'איז כאילו ווי יצחק וואָלט געווען דער קרבן שנקרב. ובלשון רש"י[6a] „כאלו בני שחוט . . דמו זרוק . . בני מופשט כאלו הוא נקטר ונעשה דשן". און וויבאַלד ס'איז כאילו ווי מ'האָט געטאָן די אַלע עבודות מיט יצחק'ן, אים מקריב געווען ע"ג המזבח, דעריבער איז ער נתקדש געוואָרן בקדושת עולה תמימה שנפסלת ביוצא.

עפ"ז אָבער — אַז יצחק האָט אַ גדר פון אַ קרבן שכבר נקרב ע"ג המזבח — דאַרף מען האָבן אַ ביאור: בנוגע דעם זכות העקידה זאָגן חז"ל בכמה מקומות[7], אַז „אפרו של יצחק כאילו צבור על גבי המזבח". וואָס פון דעם דיוק לשון חז"ל „צבור על גבי המזבח" — ניט (ווי לשון רש"י במק"א[8]) „צבור ועומד לכפרה" (וכיו"ב) — איז מוכח, אַז דער זכות העקידה איז פאַרבונדן דער־מיט וואָס „אפרו של יצחק" איז („פאַר־בליבן") על גבי המזבח.

[נאָך מער: די גמרא זאָגט אין זבחים[9]: „מזבח מנא ידעי (פון וואָנעט האָט מען געווואוסט ביים בנין מקדש שני וואו איז

---

1) פרשתנו כו, ג.

2) ב"ר פס"ד, ג. פרש"י פרשתנו שם, ב (וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 200 ואילך — ביאור החילוקים בין הב"ר ופרש"י).

3) רא"ם לפרש"י שם (הובא גם ביפ"ת לב"ר שם).

4) ראה לקו"ש שם (ע' 201 הערה 7) ש(גם) מטעם זה שינה רש"י מלשון הב"ר. ע"ש.

5) ב"ר פנ"ו, ט. פרש"י עה"פ (וירא כב, יג). תנחומא שלח יד. במדב"ר פי"ז, ב.

6) וירא שם.

6a) שם. נת' בלקו"ש ח"ל ע' 76 ואילך.

7) ירושלמי תענית פ"ב ה"א. וכן בתו"כ (ופרש"י) בחוקותי כו, מב. תנחומא ס"פ וירא. ב"ר פצ"ד, ה. וראה הנסמן בהערה הבאה.

— לשון זה איתא גם בתנחומא ובמדב"ר שבהערה 5, אבל שם קאי על עבודת ההקטרה בהאיל (ע"ג המזבח), שיה"כ באלו הקטרה זו נעשית ביצחק, ומובן מדוע מדגיש „ע"ג המזבח". משא"כ במקומות הנ"ל שקאי בנוגע לזכות העקידה בכלל, הרי בזה נוגע (לכאורה) רק „אפרו של יצחק" (בכלל), ולא זה שנשאר „צבור ע"ג המזבח".

8) וירא כב, יד. וראה ברכות סב, ב. תענית טז, א. ועוד.

9) סב, ע"א.

מקום המזבח) . . אפרו של יצחק ראו שמונח באותו מקום" — פון „אפרו של יצחק" האָט מען געוואוסט צו קובע זיין מקום המזבח].

איז ניט מובן: דער אָרט פון דעם „דשן" וואָס בלייבט איבער פון קרבן — וואָס דוגמתו (בייַ יצחק) איז „אפרו של יצחק" (וועלכער האָט דעם זעלבן גדר ווי דער „דשן" פון דעם איל[10]) — איז ניט „על גבי המזבח", ווארום עס דאַרף דאָך זיין תרומת הדשן והוצאת הדשן[11]; איז ווי זאָגט מען אַז אפרו של יצחק איז „צבור (ומונח[12]) על גבי המזבח"[13]?

ב. דער ביאור בזה בפשטות (ע"ד הנגלה) איז, אַז בייַ הקרבת האיל זיינען ניט געווען די ענינים פון תרומת הדשן והוצאת הדשן:

תרומת הדשן איז ניט געווען שייך, ווייל די עבודה פון הרמת הדשן פירט זיך אויס דערמיט וואָס „ושמו אצל המזבח"[14], און בייַ דער עקידה (וואָס איז אַ דין פון במה קטנה[15]) איז ניטאָ די מציאות פון „אצל המזבח" — אויב ניט על גבי המזבח איז דאָס אין גדר פון „חוץ"[16];

אויך — דער טעם פון הוצאת הדשן איז (ווי רש"י[17] זאָגט) ווייל „אין מקום למערכה" — אויב מען וועט ניט אַראָפּ־נעמען דעם דשן פון מזבח וועט ניט זיין אַרט פאַר דער קומענדיקער מערכה[18]; בייַ דעם מזבח וואָס אברהם האָט גע־בויט לעקידת יצחק איז, כמובן, ניט שייך דער טעם.

[וי"ל אַז וויבאַלד אַז ס'איז ניט געווען קיין חיוב צו אַראָפנעמען דעם דשן פון מזבח, איז מסתבר אַז דער דשן איז גע־בליבן על גבי המזבח, ווייל

---

10) כלשון רש"י (הנ"ל בפנים) „כאלו הוא נקטר ונעשה דשן".

ולהעיר מרד"ל לפדר"א פל"א (אות נט) דלפמ"ש בתניא רבתי סי' ד (ה) דיצחק „נעשה דשן והי' אפרו מושלך כו' והביא הקב"ה עליו טל וחי" — „יתיישב לשון אפרו של יצחק . . וא"צ לדחוק שאפר האיל שהוא תמורתו נחשב כאילו יצחק עצמו קרב".

11) צו ו, ג־ד.

12) כ"ה בפרש"י בחוקותי שם (וליתא בשאר המקומות שנסמנו בהערה 7). וע"פ המבואר לקמן בפנים — שכאן לא היתה תרומת הדשן והוצאת הדשן — י"ל שלכן מוסיף רש"י „ומונח", המדגיש ענין של קביעות (משא"כ הלשון „צבור" רק שולל פזור). [ומה שרש"י בפ' וירא כתב רק „צבור (ועומד לכפרה)" — נת' בההתועדות].

13) וראה תניא רבתי (שבהערה 10) „והי' אפרו מושלך על הר המור", ובסי' שמן ששון (להמג"א. נדפס בריש ספרו זית רענן) פ' וירא, „שהרים אברהם הדשן והניחו על הר המור" כדין תרומת הדשן". ע"ש.

ולהעיר מאמר ר"י הגלילי במכילתא בשלח (יד, טו) „ומזבחו של יצחק כו' ויצחק כאלו עקוד עליו ונתון על המזבח כו'" — ולא אמר „אפרו של יצחק".

14) צו שם, ג. אבל להעיר מסהמ"צ להרמב"ם (מ"ע ל) „היא שנצטוו להסיר הדשן בכל יום מע"ג המזבח" ולא הזכיר הענין דושמו אצל המזבח. וראה חינוך (מצוה קלא) ב„שרשי המצוה". ואכ"מ.

15) כמ"ש ברד"ל לפדר"א שם (ס"ק מד). וראה צפע"נ עה"ת וירא כב, ו. אבל להעיר מפנים יפות וירא שם, ז.

16) אף שמקום העקידה הי' מקום המזבח שבמקדש (כנ"ל בפנים. וראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ב ה"א־ב) — הרי אז אין שייך קדושת עזרה כו'. אבל ראה פנים יפות שם.

17) צו שם, ד. וראה תמיד כח, ב במשנה. וראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית ערך דשון מזבח החיצון. וש"נ. וראה הערה הבאה.

18) וגם להדיעות (רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"ג. ועוד) שדשון המזבח נעשה בכל יום גם כשיש מקום למערכה (וראה אנציקלופדי' תלמודית שם ע' ד־ה, וש"נ) — הרי תוכנו של דשון המזבח הוא (ע"ד דישון (הטבת) המנורה — רש"י תצוה ל, ז) ניקוי המזבח (בשביל מערכה הבאה), כמובן. ומזה מובן בנדו"ד שלא הי' צורך עוד בהמזבח, עד הזמן ש„בהר הוי' יראה", שאין שייך חיוב דשון.

דער דין איז דאָך „כל הנוגע במזבח יקדש"[19], און „אפילו קרבן פסול שעלה עליו . . לא ירד"[20], ובמילא, בשעת ס'איז ניטאָ קיין חיוב (וטעם) צו אַראָפנעמען דעם אפר, איז „לא ירד". (וראה לקמן ס"ג)].

און דעריבער איז אויך „אפרו של יצחק" (בדוגמא צו „דשן" פון דעם איל) — „צבור על גבי המזבח".

אָבער מען דאַרף נאָך האָבן ביאור: ביאור הנ"ל איז נאָר אַ טעם פאַרוואָס „אפרו של יצחק" קען בלייבן און איז געבליבן „צבור ע"ג המזבח": דערפון אָבער וואָס חז"ל פאַרבינדן זכותו של יצחק מיט דעם וואָס „אפרו . . צבור על גבי המזבח" איז משמע, אַז דאָס איז פאַרבונדן מיט זכות העקידה גופא.

מוז מען זאָגן, אַז אע"פ אַז דער „דשן" פון אַן עולה דאַרף אַראָפגענומען ווערן (בדרך כלל) פון מזבח (כאָטש אַז אַן עולה איז כליל לה') — איז אָבער די „קדושת עולה" פון יצחק'ן (דורך דער עקידה) אין אַן אופן, אַז זיין „אפר" (דשן) בלייבט „צבור (ומונח) על גבי המזבח".

ג. ויש לומר, ובהקדים:

א) בכלל איז מוכח, אויך פון הלכה בפועל, אַז וועט אַ זאַך ווערט אפר, איז עס ניט די פריערדיקע מציאות[21]. לדוגמא בייַ ביעור חמץ — למ"ד דאין ביעור חמץ אלא שריפה[22]. הגם אַז נאָכן פאַרברענען בלייבט דערפון אפר, איז דאָס אָבער אַ נייַע מציאות[23].

ב) די פעולה (נחת רוח) פון אַ קרבן עולה — וואָס איר הקרבה ווערט פאַר־ענדיקט מיט איר שריפה ע"ג המזבח — איז דורך דעם וואָס זי איז ריח ניחוח („וירח ה' את ריח גו'"[24]), ד.ה. בעת זי ווערט פאַרברענט והולכת ונעשית אפר, אָבער ניט לאחר זמן —

עפ"ז איז ניט גלאַטיק וואָס מען זאָגט אַז דער זכות העקידה איז עומד לדורות, בלשון „אפרו של יצחק" — „אפר" איז מדגיש דעם היפך, אַז די עקידה (און פעולת ההקרבה) איז ניטאָ!

ולכן נ"ל, ובהקדים, אַז עס זיינען פאַראַן כמה אופנים ווי אַ זכות ופעולת המצוה ווירקט לאחר זמן[25]:

א) אַ זכות וואָס האָט זיך אויפגעטאָן (ונגמר) בעבר. ד.ה. די עשיית המצוה טוט אויף אַ זכות וועלכער בלייבט ביים אדם אויף שפעטער (שטענדיק), אָבער די סיבת הזכות האָט זיך אַפגעטאָן אינ־גאַנצן בעבר.

ב) די עשיית המצוה (וזכותה) איז גע־ווען בעבר, אָבער פעולת המצוה איז אַן ענין נמשך ובמילא אויך זכותה — עס ציט זיך שפעטער, כולל — ציט זיך אין דעם זמן וועט מען נויטיקט זיך אין דעם זכות.

ג) די פריערדיקע עשי' — האָלט (דערנאָך) אין אייַן נתחדש ווערן, אַזוי,

---

19) תצוה כט, לז.
20) פרש"י שם, מזבחים פג, ב.
21) ראה חידושי הרשב"א קידושין נו, ב. ועיין אגה"ק שהובא לקמן בפנים סעיף ד.
22) משנה פסחים רפ"ב.
23) ראה סוף תמורה ובמפרשים שם. טושו"ע (ודאה"ז) או"ח סתמ"ה. ועוד.
24) לשון הכתוב — נח ח, כא.
25) בהבא לקמן — ראה גם מפענח צפונות פרק ה. וש"נ.

אז ס'איז פונקט כאילו ווי די מצוה ווערט איצט געטאן[26].

דערמיט איז מובן וואס עס שטייט ביי דוד המלך[27]: „בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו כו'".

— דלכאורה: זיכער איז געווען ניכר במוחו ולבו של דוד דער „שעבוד הלב והמוח"[28] פון זיין פריערדיקער הנחת תפילין (וכיו"ב), היינט פאַרוואָס האָט ער זיך געזען „ערום בלא מצוה"?

איז דער ביאור אין דעם: דער שעבוד הלב והמוח איז אָ פעולה נמשכת פון זיין פריערדיקער הנחת תפילין, אָבער די עשיית המצוה גופא האָט ער ניט איצט: משא"כ מצות מילה*[28] איז מתחדשת בכל רגע[29], ובמילא איז עס כאילו ווי ער האָט זיך איצט מל געווען.

און דאָס איז אויך דער חידוש פון דער עקידה: דער זכות העקידה איז אין אָן אופן אז ס'איז כאילו ווי יצחק ווערט איצט (בכל רגע) נשרף מחדש[30] על גבי המזבח; ובמילא איז „אפרו של יצחק . . צבור על גבי המזבח" — ער ווערט איצט נשרף ע"ג המזבח און איז איצט אָ „ריח ניחוח".

ד. ובעבודת האדם יל"פ:

דער ביאור פון „דשן" אין עבודת האדם איז[31]:

דער ענין פון אפר מצד עצמו (ניט מצד דער סיבה ומצב וועלכע האָבן עם געמאַכט אפר) איז — תכלית הגשמיות. ווי דער אַלטער רבי איז מבאר אין תניא[32], אז דער אפר וואָס בלייבט איבער פון אן „עץ הנשרף" איז דער יסוד „העפר שבו היורד למטה ואין האש שולטת בו כו' העפר הוא חומרי יותר מכולן (שאר היסודות)".

און דאָס איז דער ענין פון דשן המזבח: דער חלק הקרבן וואָס ווערט פאַרברענט אויפן מזבח, איז מרמז אויף די אידעלע ענינים פון וועלט, וואָס זיי קענען אינגאַנצן נתעלה ווערן און נכלל ווערן אין קדושה. וואָס בכללות זיינען דאָס די עניני העולם מיט וועלכע מ'איז מקיים אָ מצוה[33], תשמישי מצוה, תשמישי קדושה[34] כו'.

אָבער דער אפר וואָס בלייבט איבער פון קרבן איז אָ רמז אויף די נידערי־קערע זאכן פון וועלט וועלכע קענען

---

26) וכן חלוק בקנינים עד"ז — ראה מפענח צפונות שם ס"ג, סכ"ח, סל"ג. וש"נ.

27) מנחות מג, ב. וראה גם לקו"ש ח"ג ע' 759 ואילך.

28) שו"ע (ודאה"ז) או"ח סכ"ה ס"ה (יא).

*28) היינו המצוה להיות מהול (משא"כ המצוה למול — ראה מכתב הצפע"נ בשד"ח סוף קונט' המציצה ובהנסמן בהערה הבאה) — אלא מכיון שהמצוה להיות מהול (שע"י פעולת המילה) מתחדשת בכל רגע, ה"ז נחשב כאילו שיש לו (גם) פעולת המצוה בכל רגע.

29) מפענח צפונות שם ס"ח. וש"נ.

30) ראה מכילתא (שבהערה 13) „ויצחק כאלו עקוד עליו כו'".

31) בהבא לקמן — להעיר מסדור ד"ה להבין ענין תרומת הדשן (ל, ג ואילך). אוה"ת בשלח (ע' תלה־ו. ס"ע תנב ואילך. ע' תסג). אוה"ת צו (כרך ג) ע' תתא־ב. ד"ה ולבש תרס"ח (ע' קמו ואילך). ועוד.

32) אגה"ק סי' טו (קכא, ב).

33) ראה המשך תער"ב ח"ב (ע' תתפג. תתקסא). ולהעיר משערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ז ופע"ג ובקיצורים לשם. וראה לקו"ד ח"א קמט, ב ואילך.

34) ראה מגילה כו, ב.

ניט נכלל ווערן אין דעם אש המזבח (ווערן אינגאַנצן קדושה). ובכללות זיי־נען דאָס די דברי הרשות מיט וועלכע א איד פאַרנעמט זיך.

און דעריבער קען דער דשן ניט בלייבן על גבי המזבח — תכלית הקדושה.

אין דעם גופא זיינען פאַראַן צוויי מדריגות[35]:

(א) דער „דשן" מיט וועלכע מ'איז מקיים תרומת הדשן, וואָס דער דשן בלייבט עכ"פ „אצל המזבח". (ב) דעם דשן וועלכן מען נעמט אַרויס „מחוץ למחנה".

וי"ל אַז דאָס איז דער חילוק צווישן די צוויי אופני עבודה[36] פון „כל מעשיך יהיו לשם שמים"[37] און „בכל דרכיך דעהו"[38]:

„כל מעשיך יהיו לשם שמים" מיינט, אַז בשעת ער טוט די מעשים זיינען זיי ביי אים אין אַן אופן פון מעשיך, דברי הרשות, נאָר ער טוט זיי „לשם שמים", צוליב קדושה, דערנאָך וועט ער פון זיי האָבן א תועלת אין עניני שמים.

דאָס וועט נרמז אין דעם דשן וואָס מען נעמט אַרויס „מחוץ למחנה" — ס'איז ניט אין מחנה דקדושה[39]; דאָרט אַבער איז עס „(אל) מקום טהור", ער טוט די דברי הרשות לשם שמים, צוליב קדושה.

א העכערער אופן אין עבודה (מיט דברי הרשות) איז — „בכל דרכיך דעהו": ניט אַז דורך דעם וואָס ער טוט זיי וועט ער צוקומען דערנאָך צו „דעהו", נאָר אין זיי גופא („בכל דרכיך") — „דעהו"; זיי זיינען טאָקע „דרכיך" — דברי הרשות, אַבער די דברי הרשות אַליין ווערן אַן ענין פון קדושה.

ע"ד ווי תרומת הדשן, וואָס אויפן מזבח גופא קען עס ניט בלייבן (ס'איז „דרכיך"), אַבער — „ושמו אצל המזבח", עס בלייבט בסמיכות צום מזבח ונבלע במקומו[40].

ה. עפ"ז וועט מען פאַרשטיין פאַר־וואָס „אפרו של יצחק כאילו צבור על גבי המזבח":

דער אויפטו פון עקידת יצחק איז — דער ענין פון מסירת נפש בפועל, מסירת הגוף כפשוטו. ביי אברהם'ס אַריינוואַרפן בכבשן האש (באור כשדים)[41], איז ניט געווען דער בפועל, ווייל דער אש האָט אים כלל ניט אָנגע־רירט[42]; משא"כ ביי יצחק'ן, איז בשעת העקידה — „פרחה ויצאה נשמתו של יצחק"[43], און ס'איז דערנאָך געווען ביי אים תחיית המתים[43].

---

35) ראה במקומות שבהערה 31 — ע"ד שני מיני בירורים (אבל שם הוא באו"א).

36) ראה בזה לקו"ש ח"ג ע' 907, 932. ח"י ע' 104. ועוד.

37) אבות פ"ב מי"ב.

38) משלי ג, ו.

39) חוץ לשלש מחנות (ראה תו"כ ויקרא ד, יב. יומא סח, א. זבחים קה, ב). וצע"ק בסדור שם (לא, רע"ג. וכ"ה בדרך חיים נד, ד) „חוץ למחנה שכינה".

40) רש"י ד"ה תרומת הדשן פסחים כו, א (וכן הובא בסדור שם. אוה"ת בשלח שם). וראה ב' הדיעות בתוד"ה נבלעין — יומא כא, א. תוד"ה דישון — זבחים סד, א.

41) ראה פסחים קיח, א. פדר"א פכ"ו, רפנ"ב. ב"ר פל"ח, יג. ובכ"מ.

42) ראה פסחים שם: ארד ואצנן כו'.

43) פדר"א פל"א קרוב לסופו. זח"א ס, א (תוספתא). וראה לעיל הערה 10.

וראה שעה"ת לאדהאמ"צ ח"א ד"ה אחרי ה"א תלכו פל"ח (מו, ד) „בעקידת יצחק . . שפרחה

די דרגא[44] פון מסירת נפש נעמט זיך פון עצם הנשמה ממש, וואָס איז דבוק ומיוחד מיט אלקות בתכלית היחוד, ביז אַז דאָס נעמט דורך אַלע חלקי האדם בשוה, אויך דעם חומר הגוף[45]. און דער־פאַר קומט עס אַרויס אין מסירת הגוף ג״כ פאַרן אויבערשטן.

און דעריבער, דורך דער עקידה איז יצחק נתקדש געוואָרן אין אַן אופן אַז (אויך) זיין גוף איז געוואָרן אינגאַנצן קדוש — ובמילא זיינען אויך די ענינים הגשמיים פון יצחק׳ן נתעלה געוואָרן אין אַ דרגא עולה, כליל לה׳: זיינע גשמיות׳־דיקע ענינים זיינען געווען אַזוי בטל ומיוחד צו קדושה, ביז אַז ער האָט כלל „ניט געפילט״ זייער „גשמיות״[46], זייער ענין איז געווען נאָר — עבודת ה׳.

וא״ו. ווי גערעדט אַמאָל בארוכה[47] אין דעם פירוש אויף דעם וואָס עס שטייט אין פרקי דר״א[48] אויפן פסוק[49] „ויזרע יצחק״: „וכי יצחק זרע דגן ח״ו אלא לקח את כל מעשר ממונו וזרע צדקה לעניים כד״א[50] זרעו לכם לצדקה״ —

אין מקרא יוצא מידי פשוטו[51], אַז יצחק האָט געזייט דגן כפשוטו, און דאָס איז געווען ממונו פון וועלכן ער האָט גענומען מעשר א.ז.וו. ס׳איז אָבער ח״ו צו זאָגן אַז זיין „ויזרע״ איז געווען אין תוכן אַן ענין פון זריעת דגן; נאָר זיין „זרע דגן״ איז געווען — „זרעו לכם לצדקה״.

ולהעיר לויט אַ צווייטן מחז״ל: יצחק האָט מתקן געווען מעשרות[52], און ווי־באַלד אַז מעשר איז דוקא פון אייגענע תבואה[53], האָט ער דעריבער (און נאָר דערפאַר) געזייט דגן, צוליב מפריש זיין מעשר.

וי״ל אַז היינו הך: שורש המצוה דמעשרות וכיו״ב איז צדקה[54].

ז. און דערפאַר איז „אפרו של יצחק . . צבור ע״ג המזבח״, ווייל דורך דער עקידה איז יצחק נתקדש געוואָרן ביז אין אַן אופן וואָס גיט ניט קיין אָרט פאַר „חול״ (וואָס באַלאַנגט בחוץ) — אויך „אפרו״ (זיינע ענינים הגשמיים) זיינען „צבור על גבי המזבח״, כולו — כליל לה׳*[54].

נשמתו ממש״ (וראה שם כל הפרק). וראה המשך תער״ב פס״ב. אבל בשעה״ת שם לפנ״ז (פל״ז — מו, ב) דאף ש„עקידת יצחק זהו כמו מס״נ בפ״מ . . ופרחה נשמתו מאימת מות בפ״מ״ מ״מ כש„חסר מעשה ההריגה בפ״מ זהו חסרון העיקר במס״נ שבגוף״. ואכ״מ.

44) ראה מאמרי אדה״ז — תקס״ב (ח״א) ע׳ יג. ובארוכה שעה״ת שם פל״ז־ח. המשך תער״ב שם. ועוד.

45) ראה שעה״ת שם (ושם פל״ח (מז, א), שזה „למעלה מעליות הגופים דחנוך ואליהו שהם בבחי׳ מציאות בפ״ע רק שנזדכך״, משא״כ במסנ״פ בגוף גם „חומר הגוף . . הוא בהתכללות זאת ממש״. ע״ש ובפל״ז).

46) ראה לקו״ש ח״י שם (ע׳ 105) — ב׳ האופנים ב„ובכל דרכיך דעהו״.

47) לקו״ש ח״ה ע׳ 74. וראה בהערות שם.

48) רפל״ג.

49) פרשתנו כו, יב.

50) הושע י, יב.

51) שבת סג, א. וש״נ.

52) רמב״ם הל׳ מלכים פ״ט ה״א. וראה בארוכה לקו״ש שם (ע׳ 68 ואילך).

53) רמב״ם הל׳ מעשר פ״ב ה״ב.

54) ראה בביאורי טעמי המצות: ס׳ החינוך מצות ראשית הגז (מצוה תקח). מו״נ ח״ג פל״ט.

*54) להעיר מ„יונתי־תר״ם״ (ע׳ נא. נו ואילך) בביאור מחז״ל (פדר״א ספל״א) דאפר אילו של יצחק הוא יסוד מזבח הפנימי — קטורת, בחי׳ התקשרות ועוצם הביטול שלמעלה מבירורים דקרבנות. וראה לקמן סעיף ח.

און דאָס איז אויך דער טעם וואָס מען דריקט אויס דעם זכות העקידה מיט דעם לשון וענין „אפר" דוקא: דער זכות העקידה באַשטייט אין דעם אופן מסירת נפש פון יצחק'ן — דער עילוי פון זיין מסירת נפש איז אין דעם אויפטו פון „אפרו . . צבור על גבי המזבח"[54]*, כנ"ל.

ח. די הוראה דערפון אין עבודת כל אחד ואחד:

איינער פון די טעמים וואָס מען זאָגט פרשת העקידה בכל יום איז — „כדי להכניע יצרו לעבוד הש"י כמו שמסר יצחק נפשו"[55]. מען דאַרף וויסן, אז די הכנעה דאַרף ברענגען דערצו, אז דער „אפר" (גשמיות) פון א אידן זאָל זיין „צבור על גבי המזבח".

דער ענין אין דעם:

תפלות כנגד תמידין תקנום[56], וואָס קרבן תמיד איז אַן עולה וועלכע איז כליל לה'. וויייל די שלימות פון תפלה איז, אז א איד זאָל זיך אינגאַנצן אָוועק־געבן צום אויבערשטן[57].

אָבער דער ביטול ומסירת נפש פון תפלה גיט „אַן ארט", אז לאחרי התפלה זאָל דער איד אַרויסגיין „מחוץ למחנה" און פאַרנעמען זיך מיט ענינים הגש־מיים. אמת טאָקע, אז עבודת התפלה טוט ביי אים אויף אז דאָס זאָל זיין נאָר „אל מקום טהור" — כל מעשיך לש"ש — אָבער דאָך איז עס מחוץ למחנה.

אויף דעם קומט די באַוואַרענישׂ, אז דער טעם פון הוצאת הדשן איז ווייל „אין מקום למערכה", אָבער אויב ס'איז דאָ „מקום למערכה" נעמט מען ניט אַראָפּ דעם דשן: דער „היתר" צו פאַר־נעמען זיך מיט דברים גשמיים (אין אַן אופן פון „מחוץ למחנה") איז נאָר אויב עס קומט דערפון אַרויס א תועלת פאַר דער קומענדיקער מערכה — דורך דעם וועט מען קענען מאַרגן דאַוונען נאָך בעסער[58];

דער ארט פון אַן אידן דאַרף זיין און איז אין פנים. אי, ער איז א נשמה בגוף און האָט צרכים גשמיים — איז געוויס וועט זיין התעסקות אין גשמיות איז „אצל המזבח"; אָבער אַרויסגיין „מחוץ למחנה" — ניט דאָס איז דער אמת'ער ארט פון אַן אידן. אפילו וועט ער טוט איז די דברי הרשות שלו לשם שמים — איז עס אַן עבודה פחותה; ער איז ניט מוזג כוס לרבו, נאָר מבשל קדרה לרבו און דאַרף בייטן זיינע „לבושים"[59].

(דעם קאָך אין דעם „בישול" — פון זיינע מעשה דבור ומחשבה[60]).

און דערפאַר איז מען מקדים אמירת פרשת העקידה לכל עניני היום, וויייל כדי דאָס צו דערהערן מאַנט זיך מסירת נפש דיצחק. די מסירת נפש בשעת

---

*54) להעיר גם ממגיד מישרים להב"י (ר"פ תצוה. ועוד) „ושם תשרף על קדושת שמי ויהי' אפרך מונח ע"ג מזבח".

55) שו"ע אדה"ז או"ח מהד"ק ס"א ס"י (מב"י לטאו"ח שם). ובמהד"ת שם (ס"ט) השמיטו. ואכ"מ.

56) ברכות כו, ב.

57) דק"ש ענינה — מסנ"פ, ושמו"ע — ביטול במציאות, כעבדא קמי מרי'.

58) שלכן גם לפי הביאור דלעיל (סעיף ד) בענינן של תרומת הדשן והוצאת הדשן בעבודת האדם — עבודת הבירורים — הרי זמנן (במקדש, ועד"ז עתה — באמירתן) הוא בתחילת היום, לרמז, שגם עבודת הבירורים צ"ל (רק) הקדמה והכנה לעבודת הקרבנות שע"ג המזבח, כבפנים.

59) יומא כג, ב. פרש"י צו ו, ד. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"י.

60) לבושי האדם — תניא פ"ד.

התפלה דאַרף זיין אין אַן אופן וואָס „נעמט מיט" זיין גוף וכל עניניו הגשמיים, ביז אַז ער פילט ווי ביי אים איז ניטאָ קיין „מחוץ למחנה", און זיין גשמיות איז אינגאַנצן דורכגעדרונגען מיט קדושה.

און דעמאָלט איז אפילו ווען ער גייט אַרויס (לאחרי התפלה) „מחוץ למחנה" צו פאַרנעמען זיך מיט ענינ׳ העולם, הנהג בהם מנהג דרך ארץ[61] — פילט ער אַז זיין געפינענדיק־זיך „מחוץ למחנה" איז נאָר בחיצוניות; פנימיותו ובפרט מצד נפשו, בחי׳ יצחק שבו, איז אויך „אפרו . . צבור ע״ג המזבח".

און בכח זה איז זיין התעסקות מיט ענינים גשמיים אין אַן אופן אַז זיין גאַנצע כוונה דערביי איז בלויז צוליב די תועלת וואָס וועט דערפון אַרויסקומען בעבודתו ית׳, במקום המערכה.

(משיחת ש״פ בה״ב תשכ״ח)

---

61) ברכות לה, ב. וראה טושו״ע או״ח סקנ״ו.